

школы, разных исторических периодов (не исключая и современного) розкрываются их воспитательные возможности для реализации поставленной цели: формирование культурной личности школьников, создание условий для развития их способностей, интересов с учетом индивидуальных и возрастных особенностей.

Ключевые слова: культурная личность, содержание образования, культурологический аспект, учебные программы, начальная школа, педагогика культуры.

Zavgorodnaya T.K.

MAINTANANCE OF EDUCATION IN UKRAINE (XXTH –THE BEGINNING OF THE XXIST CENTURY): CULTOROLOGICAL ASPECT

The problem of new paradigm of purpose of education in modern establishments of education – education of cultural personality – is examined in the article. This question is examined in the context of decision of this problem in historycal-pedagogical context. The special attention is spared opening of position of the Ukrainian teachers (I. D. Bekh, I. G. Kremin, Y. Kuzmiv, O. Y. Savchenko, V. O. Sukhomlinskiy, O. V. Sukhomlinska, K. D. Ushinskiy and other) with one side - in relation to the role of culture in forming of personality of students, and from another - their level of culture. On concrete examples importance is grounded for the decision of this problem of question of strengthening of cultural component in maintenance of education. On the example of analysis of educational plans, educational programs, mainly for the initial link of general school, different historical periods (not except the modern one) their educate possibilities open up for realization of the put purpose: forming of the cultural personality of schoolboys, conditioning for developing of their capabilities, interests taking into account individual and age-dependent features.

It is well-proven that forming of personality of future citizen of efectively takes place only in organic unity of thorough knowledges of general disciplines and education for the school young people of general human and christian values by the permanent attaching them to the riches of cultures, arts, histories through strengthening of cultural component in maintenance of school education.

Keywords: cultural personality, maintenance of education, culturological aspect.

УДК 371

Замашкіна О. Д.*

СТАНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ ЛОГОПЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ДІТЯМ УКРАЇНИ:
ПОВОЄННИЙ ЕТАП

Розглянуто еволюційні процеси, що відбувалися в розвитку логопедичної науки і практики в Україні в повоєнний період. Здійснено аналіз важливих урядових рішень з питань логопедичної допомоги дітям з мовленнєвими порушеннями. Показано плідну діяльність Науково-дослідного інституту дефектології України, який здійснював кваліфікований науковий супровід розвитку мережі і системи спеціальної освіти, сприяв формуванню наукової школи дефектології на українських теренах. Схарактеризовано науково-дослідні розвідки відділу логопедії при НДІ педагогіки УРСР щодо низки основоположних питань логопедії, спрямованих на розроблення діагностики порушень мовлення і класифікації мовленнєвих порушень, створено систему та методи їх подолання.

Ключові слова: діти з порушеннями мовлення, логопедична допомога, логопедичні пункти, наукова школа дефектології, мережа і система спеціальної освіти.

Історія розвитку школи, освіти і педагогічної думки – важливе джерело розбудови національної системи освіти в Україні, оновлення її змісту та структури, об'єктивного висвітлення внеску діячів освіти у процес українського відродження. Зокрема це стосується і дефектології, що зумовлено процесами реформування цієї галузі, а відтак переосмисленням її надбань, окресленням позитивних тенденцій

© Замашкіна О. Д.

та встановленням історичної істини. Тож цей напрямок – один із пріоритетних у спеціальній педагогіці. Результати ґрунтовних досліджень історико-педагогічних аспектів становлення та розвитку вітчизняної корекційної педагогіки і спеціальної психології широко висвітлюються в наукових працях українських учених (В. Бондар, В. Гладуш, І. Єременко, Н. Засенко, В. Золотоверх, С. Кульбіда, Л. Одинченко, І. Соколянський, М. Супрун, О. Шевченко, М. Ярмаченко та ін.). Провідними вченими вивчалася історія становлення і розвитку окремих напрямків спеціальної освіти дітей шкільного віку з різними психофізичними порушеннями, аналізувалася генеза виникнення наукових поглядів на ті чи інші прояви аномального розвитку та засоби їх психолого–педагогічної корекції.

Серед українських учених, які вивчали організаційні питання дошкільної логопедичної допомоги дітям в Україні, удосконалення її структури, практику відбору дітей до цих закладів, ранню діагностику і виправлення вад мовлення, слід виділити таких: Т. Берник, С. Корнева, О. Шевченко (історичні аспекти проблеми), З. Ленів, М. Лепетченко, Н. Манько, І. Мартиненко, І. Марченко, Ю. Рібцун, В. Тищенко, Т. Швалюк, М. Шеремет та ін. (науково-методичні напрямки дослідження).

У працях А. Винокура, О. Гопіченко, Е. Данилавичутє, І. Дьоміної, О. Жильцової, Р. Краєвського, М. Савченко, Л. Смирнової, Є. Соботович, В. Тарасун, В. Тищенка, М. Шеремет, Р. Юрової та ін. розкрито положення щодо особливостей розвитку мовленнєвих, психічних, неврологічних процесів, форм, методів і засобів навчання та виховання дітей з порушеннями мовлення, формування їхньої особистості, застосування диференційованого підходу в навчанні тощо. Ці дослідження спрямовувалися на подолання різних порушень мовлення не тільки в дітей-логопатів, а й в інших категорій дітей – розумово відсталих, слабочулих, глухих, із ДЦП та ін.

Роботи таких науковців, як С. Богданова, І. Іванова, І. Зверєва, А. Колупаєва, П. Таланчук, Н. Софій, Елен Р. Данієлс, Кей Стаффорд та ін. переконують, що проблеми людей з особливими потребами – не лише проблема сім'ї, а й суспільства в цілому.

Важливе місце в цьому контексті належить питанням навчання і виховання дітей з порушеннями мовлення, оскільки особливості поступу вітчизняної логопедії, цілісний, науково-обґрунтований підхід до аналізу особливостей становлення та формування її теорії та практики на різних етапах історії мають вагомe значення для вдосконалення та подальшої розбудови цієї галузі.

Мета статті полягає у висвітленні шляху становлення й розвитку логопедичної допомоги в Україні в повоєнний період.

Аналіз наявного наукового фонду засвідчує, що навчання і виховання дітей з вадами психофізичного розвитку в Україні має давню історію. Як і більшість інших держав світу, вона пройшла довгий шлях від агресії та зневаги до патронації як форми громадської опіки цих дітей та створення приватних виховних закладів для дітей з різними вадами, усвідомлення необхідності привчати таких дітей до прийняття, партнерства та інтеграції осіб з обмеженими психофізичними можливостями.

Звісно, процес розвитку і становлення спеціальної науки і практики, а також й логопедичної, проходив під впливом соціально-економічних, суспільно-політичних, культурологічних та педагогічних чинників, що трансформували суспільне життя, процес навчання в масових і спеціальних освітніх закладах загалом, відбився й на організаційних можливостях і умовах логопедичної допомоги дітям з порушеннями мовлення зокрема.

З історії розвитку педагогіки відомо, що до революційних подій прогресивні вчені та громадськість неодноразово порушували питання про організацію логопедичної допомоги дітям на різноманітних конференціях і з'їздах (З'їзд вчителів Московських шкіл, 1911 р.; I Всеросійський з'їзд з питань народної освіти, 1913-1914 рр. та ін.), на сторінках періодичних видань, у монографічних працях. Проводилися поодинокі дослідження етіології окремих розладів мовлення: заїкання (Х. Лагузен, Г. Неткачев,

І. Сікорський, І. Хмелевський), алалії та дитячої афазії (М. Богданов-Березовський), недорікуватості (Ф. Рау), завдяки яким стала можливою розробка нових напрямів логопедичної допомоги. Для дітей з різноманітними вадами (глухих, сліпих та розумово відсталих дітей) діяли заклади, де вони могли отримати елементарну педагогічну допомогу. Ці установи утримувалися за рахунок благодійницьких пожертв, і тому їх діяльність не регулювалася і була поза увагою держави. Більшим попитом користувалася приватна логопедична допомога.

Після революції 1917 р. держава взяла на себе відповідальність за долю дітей з мовленнєвими порушеннями, вжила перших заходів щодо формування в суспільстві нового ставлення до цих дітей. Упродовж 1917-1929 рр. відбулися певні позитивні зрушення у справі становлення державної системи навчання і виховання дітей з розладами мовлення: включенням дітей-логопатів до навчально-виховного процесу, побудованого з урахуванням особливостей їхнього розвитку; наукові дослідження, спрямовані на вивчення вад мовлення, методів їх виправлення, розробку принципів та критеріїв диференційної діагностики мовленнєвих вад, їх класифікацію (М. Богданов-Березовський, В. Кащенко, Ф. Рау, Д. Фельдберг); розгортання вищої дефектологічної освіти, зокрема підготовка логопедів; курсова підготовка логопедів у містах Києві та Харкові.

Значно активізувалася логопедична допомога в Україні у 30-х роках ХХ століття. Характерними рисами цього періоду можна назвати створення перших державних закладів для дітей з порушеннями мовлення як педагогічного, так і медичного спрямування (спеціальні школи, школи-санаторії, логопункти, логокабінети, центри оздоровлення мовлення та ін.); розширення тематики наукових досліджень: вивчення причин й етіології вже відомих та нових мовленнєвих порушень (заїкання – О. Рау, Ф. Рау, афазія – Б. Богданов-Березовський, недорікуватість – В. Смирнов, М. Хватцев, алексія та аграфія – Р. Левіна, О. Правдіна, порушення голосу – В. Головська, О. Сотников); формування психолого-педагогічного напрямку логопедичної допомоги (М. Богданов-Березовський, Н. Власова, Ф. Рау, В. Смирнов); розпочато підготовку кадрів логопедів медичного та педагогічного спрямування (6-місячні курси підвищення кваліфікації логопедів-лікарів на базі Харківського психоневрологічного інституту, підготовка дефектологів на факультеті соціального виховання Інституту народної освіти у м. Києві, вивчалася «Логопатія» та «Логопедія» як окремі навчальні курси у педагогічних ВНЗ, а також спеціальних курсах з підготовки дефектологів) [1, с. 7].

Проте з початком війни (1941 р.) призупинився розвиток логопедичної допомоги: в окупованій Україні більшість закладів було закрито, приміщення зруйновано, чимало надбань логопедичної науки втрачено.

Лише починаючи з 1943 р. розпочався процес відродження зруйнованої в роки Великої Вітчизняної війни практики логопедичної допомоги дітям дошкільного і шкільного віку. Поступово розпочинали свою практику логопедичні пункти при загальноосвітніх навчальних закладах. Дослідниця процесу розвитку системи логопедичної допомоги дітям з порушеннями мовлення в Україні та Т. Берник зазначає, що на перших етапах цього періоду логопедична допомога обмежувалася переважно подоланням несприятливих умов звукоутворення, а вивчення мовленнєвих порушень не пов'язувалося з розробкою педагогічних засобів їх виправлення. Зміст і методи логопедичної допомоги дітям на цьому етапі розвивалися в напрямку розробки прийомів корекції усного мовлення, виправлення недоліків вимови та мовленнєвого дихання. Позитивним результатом цього етапу стало накопичення знань стосовно об'єктивних закономірностей мовленнєвої діяльності і досвіду корекції мовлення в розумово відсталих дітей, дітей з ДЦП та дітей з тяжкими порушеннями мовлення. З метою впровадження наукових досліджень в практику було прийнято низку нормативних документів, які сприяли упорядкуванню роботи логопедичних закладів [1, с. 9].

Для надання методичної допомоги і проведення наукових досліджень спочатку був залучений Науково-дослідний інститут дефектології під керівництвом Н. Гріщенко (1946-1954), пізніше відділи дефектології і логопедії Науково-дослідного інституту педагогіки під керівництвом І. Еременко і І. Деміной, лабораторії спеціальної педагогіки Науково-дослідного інституту психології під керівництвом А. Гольдберг, дефектологічний факультет Київського державного педагогічного інституту ім. М. Горького. Характерною особливістю діяльності вчених в цей період були якісні зміни в наукових дослідженнях, пов'язані зі значним посиленням експериментальної роботи у спеціальних школах [4].

Слід зауважити, що в повоєнний період в УРСР науковою діяльністю в галузі дефектології найпоспідовніше займався Науково-дослідний інститут дефектології НКПУРСР (зараз – Інститут спеціальної педагогіки), який складався з шести відділів – сурдопедагогіки, тифлопедагогіки, олігофренопедагогіки, логопедії, профнавчання, підготовки кадрів.

У повоєнні роки Науково-дослідний інститут дефектології був в УРСР єдиною установою, яка здійснювала кваліфікований науковий супровід розвитку мережі і системи спеціальної освіти, сприяла формуванню наукової школи дефектології на українських теренах, співробітники якої у складних повоєнних умовах (фінансування організації наукових пошуків) зробили внесок у забезпечення роботи спеціальних шкіл України необхідними навчальними програмами і підручниками, хоча у цей час продовжував існувати істотний брак навчальної літератури. Так, 1946 року було підготовлено навчальні програми для дітей-алаліків та імбецилів.

НДІД неодноразово виступав ініціатором щодо організації при Інституті педагогічної клініки окремих класів для дітей психоневротиків, логопатів, олігофренів, імбецилів, дошкільників олігофренів, глухих олігофренів, сліпоглухонімих. Такий підрозділ зміг би забезпечити більш диференційований підхід у корекційній роботі з аномальними дітьми. Однак цей проект не знайшов підтримки в Міністерстві освіти УРСР.

Як відомо з історії України, серед тяжких наслідків війни була й велика кількість дітей з травмами психологічного характеру з мовленнєвими порушеннями. Для надання допомоги таким дітям на виконання наказу № 2021 від 16 квітня 1946 р. МО УРСР «Про поновлення логопедичної роботи на Україні» НДІД розробив і видав збірку науково-методичних матеріалів з організації роботи логопедичних пунктів і кабінетів допоміжних шкіл і розпочав вивчення й узагальнення досвіду логопедичної роботи. Збірка охоплювала завдання і зміст роботи логопунктів системи Міністерства освіти УРСР; пояснювальну записку до методичного матеріалу для логопедів логопедичних пунктів та шкіл; перелік і короткі методичні вказівки щодо застосування логопедичних вправ для виправлення дефектів мовлення.

1949 року вийшло «Положення про логопедичні пункти при середніх школах» (Москва), яким тривалий час користувалися й українські фахівці. У ньому давалися пояснення щодо практичного вирішення проблем шкільної успішності, пов'язаних з мовленнєвою недостатністю дітей. Рекомендувалося при одній зі шкіл, розташованій у центрі району, відкривати логопедичні пункти для обслуговування учнів усього регіону. Для занять на логопедичних пунктах приймалися діти з мовленнєвими вадами, виявлені логопедами під час обстеження прикріплених до пункту шкіл, за направленнями лікарів районних поліклінік, учителів, на прохання батьків. У Положенні містилися рекомендації щодо організації логопедичної роботи з дітьми, перелік посадових осіб, устаткування та обладнання логопедичного кабінету, розкривався зміст роботи вчителя-логопеда. У додатку до Положення наводився перелік основних документів, які має вести логопед за встановленими зразками (журнал відвідування занять, перелік заходів, проведених логопедом, список учнів з визначенням виду мовленнєвого порушення, форми звітності тощо).

НКО України розробив низку нормативних документів, спрямованих на організацію навчально-виховного та корекційного процесу у спеціальних закладах для дітей з порушеннями мовлення. Так, у цей час було видано Інструкцію про порядок прийому учнів до шкіл для дітей з розладом слуху та шкіл для дітей з розладом мови (1950), Положення про логопедичні пункти при середніх школах МО УРСР (1950, 1956), пізніше – Положення про спеціальні дошкільні заклади для глухих і туговухих, сліпих і слабозорих (1960) та ін.

Як підкреслює Н.Дічек, до початку Великої Вітчизняної війни в Україні працювало 136 спеціальних шкіл, де навчалось 14595 дітей. З них: 83 школи глухонімих (9419 дітей), 17 шкіл для незрячих (957 дітей), 27 шкіл для розумово відсталих (3049 дітей), 1 школа для оглухлих (180 дітей), 1 школа для слабозорих (60 дітей), 3 школи для дітей з розладами мови (252 дитини), 4 школи з особливим режимом (678 дітей). На період 1949 – 1950 н/р. поновили свою роботу 85 спецшкіл, де навчалось 9502 учні: 48 шкіл глухонімих (5637 дітей), 14 шкіл незрячих (1031 дитина), 22 допоміжні школи (2809 дітей). Однак залишалася значна кількість дітей, не охоплених необхідним навчанням [2, с. 67].

Спеціалізована корекційна психолого-педагогічна допомога, як зазначає дослідниця, була спрямована на вивчення, виокремлення й індивідуальні заняття з заїками, сигматиками (шепеляві), ротатиками і параротатиками (порушення вимови звуку «р»), ламбдатиками (порушення вимови звуку «л»), тобто сприяла задоволенню індивідуальних життєвих і освітніх інтересів дітей із порушеннями розвитку мовлення. За матеріалами М. Грищенка, на 1950-й р. в УРСР діяло 40 логопедичних пунктів: 5 – у Києві, 3 – у Дніпропетровську, 4 – у Харкові, 3 – в Одесі, 3 – у Сталіно (нині Донецьк) та ін. [2, с. 69].

Суттєвим досягненням на цьому етапі розвитку логопедичної науки стало створення 1955 р. при НДІ педагогіки УРСР відділу логопедії, яким завідувала І. Дьоміна та, під керівництвом якої розпочалися дослідження низки основоположних питань логопедії, спрямованих на розробку діагностики порушень мовлення: науково обґрунтовано теорію системності, взаємозв'язку і взаємодії мовленнєвих порушень; розкрито складні зв'язки між лексичною, граматичною і фонематичною складовими мовлення, а також встановлено взаємозв'язок між відхиленнями в розвитку мовлення й психіки дітей. Ці дослідження стали підґрунтям для диференційної діагностики мовленнєвих порушень, визначення їх причини, виявлення характерних рівнів мовленнєвого розвитку в учнів [1, с. 9]. Основні з них: подолання загального мовленнєвого недорозвитку (А. Винокур, М. Михайлюк), заїкання (І. Дьоміна), виправлення мовленнєвих розладів на уроках ручної праці в дітей молодших класів (М. Михайлюк); об'єднання освітніх і корекційних завдань (Г. Каше, Н Євзекова, Г. Чиркіна, Л. Чудінова, Р. Шуйфер та ін.), питання змістового наповнення навчально-виховного процесу та методів роботи у спеціальній школі (І. Дьоміна та ін.). Унаслідок експериментальних досліджень було розроблено класифікацію мовленнєвих порушень і створено систему та методи їх подолання. Особливе значення ці дослідження мали для наукового обґрунтування взаємозв'язку недоліків усного та писемного мовлення, для запобігання неуспішності учнів масової школи та визначення факторів, які зумовлюють мовленнєву патологію, та розроблення принципів подолання мовленнєвих порушень у ранньому віці.

Надзвичайно затребуваними шкільною практикою були створені науковими співробітниками Інституту різноманітні методичні розробки і рекомендації з навчання й виховання різних категорій дітей з психофізичними вадами. В умовах нестачі навчально-методичної літератури і наявності великої кількості нефахових практиків у спецшколах напрацювання Інституту стали тією необхідною допомогою школі, так само, як і відвідування науковцями спецшкіл для консультування вчителів і вихователів. Співробітниками були ініційовані важливі зрушення з поглиблення диференціації

дітей із психофізичними порушеннями, що посилювало індивідуалізацію освіти (поновлення роботи класу для слабозорих дітей при школі № 57 м. Києва і відкриття кількох подібних класів в інших містах України; складання навчальних програм для шкіл і класів глухих дітей-переростків, для дітей-алаліків, для логопедичних кабінетів); піднімалися питання необхідності диференціації глухих дітей на 4 категорії (глухі, туговухі, пізно оглухі і діти з рештками слуху), внесення відповідних змін у навчальний процес [2, с. 71].

Завдяки розробленню науково-обґрунтованої педагогічної системи попередження і подолання різних форм мовленнєвих порушень в Україні було проведено підготовчу організаційну роботу зі створення спеціальних шкіл для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. У 1953, 1954 рр. відкриваються спеціальні школи-інтернати для дітей з розладами мовлення в містах Києві, Харкові, Садгорі Чернівецької області.

Отже, за роки першої післявоєнної п'ятирічки було досягнуто значних успіхів у навчанні й вихованні аномальних дітей. Проте ще не було здійснено загального обов'язкового їх навчання. Незадовільно розгорталася й мережа закладів для дефективних дошкільників, що позначалося на якості роботи спеціальних шкіл. Як зазначав академік М. Ярмаченко, «домогтися повного виконання директив партії не можна було, не забезпечивши загального обов'язкового навчання дітей із вадами розвитку» [3, с. 334].

Отже, аналіз та узагальнення матеріалів дослідження показали, що українські вчені-дефектологи та педагоги-практики повоєнного періоду сформували ті методологічні основи логопедії, які й забезпечували поступальний розвиток теорії і практики логопедичної допомоги дітям у майбутньому. Дидактичні та методичні ідеї, положення й висновки, що містяться в теоретичній спадщині довоєнного періоду, не лише були підтримані вченими післявоєнного періоду, а й одержали подальший розвиток і залишаються актуальними до сьогодні і можуть бути використані в сучасних умовах розвитку спеціальної освіти.

Перспективи подальших наукових розвідок полягають у пошуку шляхів використання раніше здобутого досвіду в умовах переходу до інтегрованого (інклюзивного) навчання дітей з тяжкими порушеннями мовлення.

Література:

1. Берник Т. А. Развитие дифференцированных форм логопедической помощи детям с вадами мовлення в Україні (1945-2000) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03 / Т. А. Берник. – К., 2006. – 24 с.
2. Дічек Н. Внесок Науково-дослідного інституту дефектології у розвиток спеціальної школи в Україні / Н. Дічек // Особлива дитина : навчання і виховання. – 2014. – № 2. – С. 62-74.
3. Гладуш В. Развитие післядипломної освіти дефектологів на завершальному етапі переходу до загальної обов'язкової семирічної освіти в Україні / В. Гладуш. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://social-science.com.ua/article/693>.
4. Гладуш В. Система постдипломного образования дефектологов в Украине: история, современность, перспективы / В. Гладуш. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://jml2012.indexcopernicus.com/fulltxt.php?ICID=1168801>.

Замашкина О. Д.

СТАНОВЛЕНИЕ СИСТЕМЫ ЛОГОПЕДИЧЕСКОЙ ПОМОЩИ ДЕТЯМ УКРАИНЫ: ПОСЛЕВОЕННЫЙ ЭТАП

Рассмотрены эволюционные процессы, которые происходили в развитии логопедической науки и практики в Украине в послевоенный период. Осуществлен анализ важных правительственных решений по вопросам логопедической помощи детям с речевыми нарушениями. Показана плодотворная деятельность Научно-исследовательского института дефектологии Украины, который осуществлял квалифицированное научное сопровождение

развития сети и системы специального образования, способствовал формированию научной школы дефектологии на украинских просторах. Охарактеризованы научно-исследовательские разведки отдела логопедии при НИИ педагогики УССР относительно перечня основополагающих вопросов логопедии, направленных на разработку диагностики нарушений речи и классификации речевых нарушений, создана система и методы их преодоления.

Ключевые слова: дети с нарушениями речи, логопедическая помощь, логопедические пункты, научная школа дефектологии, сеть и система специального образования.

Zamashkina O. D.

FORMATION OF SPEECH THERAPY SYSTEM TO HELP CHILDREN IN UKRAINE:
THE POSTWAR PERIOD

The author considers the evolutionary processes which have taken place in the development of speech therapy theory and practice in the postwar period in Ukraine.

The analysis of the important government decisions on speech therapy to help children with speech disorders is represented. The activity of the Ukrainian Research Institute of Defectology is shown.

It is pointed out that the qualified scientific support of the development of the network and special education system, promotion of a scientific school of Defectology in Ukraine were achieved with the help of the Ukrainian Research Institute of Defectology.

It is characterized the scientific researches of Speech Therapy Department at the Institute of Pedagogy of the USSR concerning fundamental issues of speech therapy aimed at developing classification and diagnostic of speech disorders. It is underlined that the system and methods for overcoming speech disorders were created with the help of this pedagogical establishment.

It is found that through the development of evidence-based educational system to prevent and overcome the different forms of speech disorders in Ukraine was carried out preparatory organizational work for creation of special children schools with serious speech disorders.

The didactic and methodological ideas, propositions and conclusions contained in theoretical inheritance of the pre-war period have not only been supported by scientists of the post-war period, but also received further development and may be used in the present conditions of the special education.

Keywords: children with speech disorders, speech therapy, centers of speech therapy, scientific school of Defectology, network and system of the special education.

УДК 373.5.016:5(477)»19/20»

Кохановська О. В.*

ВНЕСОК К. Д. УШИНСЬКОГО У РОЗРОБКУ ЗМІСТУ
ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНОЇ ОСВІТИ ДІВЧАТ

В статті окреслено внесок відомого педагога ХІХ століття К. Д. Ушинського у розвиток природничо-математичної освіти дівчат. Встановлено, що зазначений період вирізнявся швидкими змінами в освітніх процесах, зокрема активним розвитком жіночої освіти. Виявлено, що працюючи інспектором в Смольному інституті шляхетних дівчат, К. Д. Ушинським було глибоко вивчено систему жіночої освіти. Вважаючи жіночу освіту важливим компонентом розвитку суспільства, педагог запропонував власну концепцію реформування освіти дівчат ХІХ століття. Схарактеризовано основні положення цієї концепції щодо реформування природничо-математичної підготовки жінок.

Ключові слова: природничо-математична освіта, реформування, К. Д. Ушинський.

Проблема жіночої освіти і виховання є однією з найбільш актуальних проблем загальної і професійної освіти сьогодення.

© Кохановська О. В.